03/10/2025

3 Οκτωβρίου: Εορτάζει η Αγία Δάμαρις

/ Βίοι Αγίων

Σήμερα, 3 Οκτωβρίου, η Αγία μας Ορθόδοξος Εκκλησία τιμά τη μνήμη του Αγίου Ιερομάρτυρος Διονυσίου του Αρεοπαγίτου, ο οποίος καταγόταν από την πόλη των Αθηνών, και της Αγίας Δαμάρεως.

- Του ΛΑΜΠΡΟΥ Κ. ΣΚΟΝΤΖΟΥ, Θεολόγου – Καθηγητού

Αγία Δάμαρις, η πρώτη Αθηναία Χριστιανή

Ο ιερός συγγραφέας του βιβλίου των πράξεων των Αποστόλων, ευαγγελιστής Λουκάς, εξιστορώντας τα γεγονότα της επισκέψεως του Αποστόλου Παύλου στην Αθήνα το **51 μ. Χ**. στο δέκατο έβδομο κεφάλαιο, αναφέρεται στα ελάχιστα πρόσωπα τα οποία πίστεψαν στο κήρυγμα του Αποστόλου και αποτέλεσαν τον πρώτο πυρήνα της τοπικής εκκλησίας των Αθηνών. Μεταξύ αυτών αναφέρεται και μία γυναίκα ονόματι **Δάμαρις**. Αναφέρει το ιερό κείμενο: **«Τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς»**

(Πράξ. 17,34).

Είναι γνωστό πώς ο μεγάλος Απόστολος συνάντησε τεράστια δυσκολία στο ιεραποστολικό του έργο στο κλεινόν άστυ, έχοντας πενιχρά αποτελέσματα. Κατόρθωσε να πείσει ελάχιστα πρόσωπα, αλλά επιφανή, όπως τους ανώτατους δικαστικούς, **Άγιο Διονύσιο Αρεοπαγίτη** και **Άγιο Ιερόθεο** και μαζί τους μία μόνο γυναίκα την **Δάμαρι**, η οποία κατέστη η πρώτη Αθηναία χριστιανή.

Δεν γνωρίζουμε τίποτε περισσότερο από την βιβλική αναφορά. Όμως εικάζουμε πως για να την αναφέρει το ιερό κείμενο σημαίνει ότι ήταν μία εξέχουσα γυναικεία προσωπικότητα της αθηναϊκής κοινωνίας, η οποία καταγόταν από ευγενή οικογένεια και κατείχε υψηλή κοινωνική θέση. Αυτό συμπεραίνεται και από το γεγονός ότι συμπεριλήφθηκε μεταξύ των δύο σπουδαίων ανδρών, του Διονυσίου και του Ιερόθεου, οι οποίοι κατείχαν ανώτατα αξιώματα ήταν δηλαδή ανώτατοι δικαστικοί, μέλη του **Αρείου Πάγου**. Σχετίζονταν ίσως μαζί τους. Κάποιοι υποθέτουν ότι ήταν ιουδαϊκής καταγωγής και το όνομά της προέρχονταν από το εβραϊκό **Θάμαρ.** Πάντως το ιερό κείμενο δεν αναφέρει για ιουδαϊκή κοινότητα στην Αθήνα, στην οποία θα κατέφευγε ο Παύλος, όπως συνήθιζε. Με αυτά τα ελάχιστα πρόσωπα ίδρυσε την εκκλησία των Αθηνών, χειροτονώντας ως πρώτο Επίσκοπό της τον άγιο Ιερόθεο.

Η συσχέτισή της με τους δύο επιφανείς δικαστικούς άνδρες αφήνεται να εννοηθεί ότι είναι πολύ πιθανόν να είχε αποκτήσει υψηλή μόρφωση, παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες, ακόμα και στην Αθήνα, ήταν παραγκωνισμένες, κλεισμένες στους γυναικωνίτες και ελάχιστες είχαν τη δυνατότητα να σπουδάσουν. Φαίνεται πως η Δάμαρις ανήκε στην μειοψηφία των ελάχιστων μορφωμένων γυναικών, η οποία, έχοντας μεταφυσικές ανησυχίες, βρήκε τις απαντήσεις, που αποζητούσε στο κήρυγμα του Αποστόλου Παύλου. Βρήκε αυτό που έκρυβε στην ψυχή της, την λαχτάρα για σωτηρία, τη σωτηρία!

Παρά την φαινομενική αίγλη, που διατηρούσε στα χρόνια εκείνα η Αθήνα, στην ουσία βρισκόταν σε σοβαρή πνευματική και θρησκευτική παρακμή. Οι φημισμένες παλιές φιλοσοφικές σχολές είχαν χάσει το κύρος τους, στις οποίες δίδασκαν άσημοι καιροσκόποι και κερδοσκόποι δάσκαλοι με ρηχές φιλοσοφικές ιδέες και αστείες σοφιστείες. Αυτό αποδεικνύεται από τον τρόπο που συμπεριφέρθηκαν στον Απόστολο Παύλο. Ίσως να ένοιωσε την πρώτη μεγάλη απογοήτευσή του για αυτό δεν επισκέφθηκε ποτέ ξανά την Αθήνα, παρά το γεγονός ότι είχε έλθει τουλάχιστον άλλες δύο φορές στην Ελλάδα.

Εικάζουμε πως η εκκλησία των Αθηνών φυτοζωούσε, λόγω της ισχυρής παρουσίας των φανατικών ειδωλολατρών και του παγανιστικού ιερατείου, το οποίο από τα

κλασσικά χρόνια καταδίωκε κάθε διαφορετική θρησκευτική πίστη και αμφισβήτηση της αρχαιοελληνικής θρησκείας, με τις φρικτές **«περί ασεβείας»** διώξεις, που εξαιτίας της έχασαν τις ζωές τους εκατοντάδες άνθρωποι και καταδιώχτηκαν χιλιάδες. Είναι πολύ πιθανόν η νεαρά Εκκλησία των Αθηνών να δοκίμασε την απόλυτη περιφρόνηση από τους υπερφίαλους παγανιστές και φανατικούς ειδωλολάτρες ή και διώξεις. Όμως οι προσωπικότητες του Αγίου Ιεροθέου, ο οποίος έγινε ο πρώτος επίσκοπος Αθηνών και του Αγίου Διονυσίου με την τεράστια μόρφωση και κοινωνική επιρροή στην αθηναϊκή κοινωνία, συνετέλεσαν να διατηρηθεί η εκκλησία και να αρχίσει να αυξάνεται.

Σε αυτή την προσπάθεια συνέβαλε τα μέγιστα και η Δάμαρις. Με την μόρφωσή της, την κοινωνική της θέση, τα φυσικά της χαρίσματα και τις αρετές της κατόρθωσε να προσελκύσει πολλές γυναίκες στην χριστιανική πίστη. Αυτή κατηχούσε τις γυναίκες, μπαίνοντας στους απομονωμένους γυναικωνίτες. Άλλωστε, όπως είναι γνωστό, ο λόγος της γυναίκας στον ειδωλολατρικό κόσμο δεν είχε την παραμικρή αξία στους άντρες, παρά μόνο στους γυναικείους κύκλους, στις οποίες θεωρούνταν υποτιμητικό να μιλάνε οι άνδρες. Σε αυτές κήρυττε με πάθος τις σωτήριες αρχές της νέας πίστης η Δάμαρις. Μπορούμε να φανταστούμε την έκπληξη, το θαυμασμό και τη χαρά αυτών των γυναικών, ακούγοντας για πρώτη φορά ότι είναι ισότιμες με τους άνδρες, ότι δεν είναι σκεύη ηδονής και σκλάβες, όπως τις μεταχειρίζονταν ο αρχαίος κόσμος, αλλά δημιουργήματα και εικόνες του Θεού. Ήταν πρωτάκουστο σ’ αυτές το γεγονός ότι μπορούσαν να συμμετέχουν στη ζωή της κοινότητας ισότιμα με τους άνδρες, καθότι αθηναίοι πολίτες λογίζονταν μόνο οι άνδρες αθηναίοι, μένοντας εκτός οι ξένοι, οι δούλοι και οι γυναίκες. Σε πληθυσμό μισού εκατομμυρίου κατοίκων, πολιτικά δικαιώματα είχαν λιγότεροι από δώδεκα χιλιάδες άνδρες!

Η ένθερμη και ένθεη Δάμαρις αφιέρωσε την ζωή της ολοκληρωτικά στην υπηρεσία της Εκκλησίας και ίσως την περιουσία της. Εικάζουμε επίσης πως η τοπική εκκλησία την χειροτόνησε διακόνισσα, για την διευκόλυνση του ιεραποστολικού της έργου, σύμφωνα με τη συνήθεια των πρωτοχριστιανικών κοινοτήτων. Παράλληλα με το ιεραποστολικό της έργο, ασκούσε και σπουδαίο φιλανθρωπικό έργο, σε μία κοινωνία αγριότητας, απίστευτης ατομικότητας και απανθρωπιάς. Άλλωστε η φιλανθρωπία ήταν ένα από τα κύρια γνωρίσματα της ποιοτικής διαφοράς και του νέου τρόπου ζωής που επαγγέλλονταν το ευαγγελικό μήνυμα. Είναι γνωστό πως οι ειδωλολάτρες δεν μπορούσαν να κατανοήσουν τον φιλανθρωπικό ζήλο των χριστιανών και η χριστιανική φιλανθρωπία ασκούσε τεράστια γοητεία στους κατατρεγμένους και περιθωριακούς ειδωλολάτρες, στους δυστυχείς δούλους και στις γυναίκες, οι οποίοι ήταν απόκληροι της κοινωνίας, και έβρισκαν καταφύγιο και αξία στην σωστική αγκαλιά των τοπικών

εκκλησιών.

Δεν γνωρίζουμε για το τέλος της ζωής της. Ίσως να υπέστη μαρτυρικό θάνατο από τους φανατικούς ειδωλολάτρες, οι οποίοι έβλεπαν να τίθεται στο περιθώριο η ειδωλολατρία, να ανατρέπονται τα όρια απομόνωσης των γυναικών και να εξαπλώνεται με ιδιαίτερη ορμή η χριστιανική πίστη.

Η μνήμη της κοιμάται τιμάται στις **3 Οκτωβρίου** μαζί με την μνήμη του Αγίου Διονυσίου. Η πόλη των Αθηνών, για να την τιμήσει της αφιέρωσε μια μεγάλη οδό στη συνοικία Παγκράτι, την **οδό Δαμάρεως**. Την ακολουθία της συνέγραψε ο γνωστός μεγάλος υμνογράφος **π. Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης**.

Η μνήμη της αγίας Δαμάρεως μας θυμίζει το γεγονός πως, δια του ευαγγελικού κηρύγματος, η απ' αιώνων καταφρονεμένη γυναικεία φύση γίνεται και πάλι αξία. Έχουμε την έμπρακτη αναγνώριση, για πρώτη φορά στην ιστορία, της γυναίκας, ως ισότιμο ανθρώπινο πρόσωπο με τον άνδρα. Για πρώτη φορά έγινε η μαρτυρία της αξιόπιστη, όπως και η συνεισφορά της στο κοινωνικό γίγνεσθαι πολύτιμη. Ως τότε, ούτε στα δικαστήρια γινόταν δεκτή η μαρτυρία της γυναίκας. Στα τιμημένα πρόσωπα αυτών των αγίων γυναικών της Εκκλησίας μας τιμάται η γυναικεία φύση, την οποία η προμήτορα Εύα, με την παρακοή της, την είχε απαξιώσει και οι άνδρες την είχαν θέσει στο απόλυτο περιθώριο. Ήρθε ο Χριστός, ο Οποίος γκρέμισε κάθε στεγανό, που διαχώριζε τα ανθρώπινα πρόσωπα και μαζί ήρε την απαξίωση της γυναίκας, ανάγοντάς την σε πραγματικό ανθρώπινο ον.

Η γυναίκα απέκτησε τη χαμένη τιμή της από το Χριστό και καταξιώνεται πραγματικά στην Εκκλησία μας και όχι στους ψευδοφεμινισμούς του κόσμου! Οι άγιες είχαν την ευλογία να βιώσουν τον πρώτο και αληθινό φεμινισμό, την πραγματική αποκατάσταση της γυναίκας στην θέση που της αξίζει. Έναν φεμινισμό απόλυτα διαφορετικό από τον σημερινό, ο οποίος, αντί να απελευθερώνει τη γυναίκα την κάνει έρμαιο των αμαρτωλών παθών. Αυτή την αλήθεια αργότερα ο απόστολος Παύλος διατύπωσε στη διδασκαλία του: **«ούκ ένι άρσεν και θήλυ»** (Γαλ. 3,28). Οι πάντες, **«όσοι εις Χριστόν εβαπτίσθημεν»,** είμαστε ένα σώμα, το Σώμα του Χριστού. Αν σήμερα οι γυναίκες απολαμβάνουν δικαιώματα, αυτά τα χρωστούν στο σωτήριο μήνυμα του Χριστού και όχι στην κατά κόσμον σοφία και στους κοσμικούς θεσμούς!